
NERVØSE FORÆLDRE I EN FORANDRINGSTID

Forælderrollen har skiftet karakter i løbet af den seneste generation. Stadig flere forældre gør forælderrollen til det centrale i deres eget liv og afholder sig fra nemme løsninger som kravlegårde, der kunne lette opgaven. Det er på mange måder opskriften på en opdragelse, der fører til uløselige dilemmaer og spændinger, skriver professor Margaret K. Nelson, forfatter til ny bog om helikopterforældre.

Af Margaret K. Nelson

* Da jeg havde små børn tilbage i 1970'erne, fandtes der ikke babyalarmer, som kunne vække mig, hvis ungerne græd om natten. Der var ingen mobiltelefoner, så jeg konstant kunne følge med i, hvor de var. Og jeg forventede ikke at følge mere med i deres skolegang end det, børnene selv kom og fortalte, eller som jeg kunne læse i deres karakterbog. Selvom jeg egentlig tænkte på mig selv som lidt af en pylremor, lod jeg en pige fra tredje klasse følge min femårige søn til og fra børnehaveklasse, og da han startede i første klasse, fik han selv lov at gå de par kilometer. Og selv om jeg så mig selv som en stærkt engageret forælder, faldt det mig ikke ind, at jeg skulle vide, hvad ungerne lavede hvert øjeblik på dagen, da de først var blevet teenagere. Jeg var da statusbevidst ligesom alle andre og ville gerne have, at mine børn kom ind på et 'godt' gymnasium, men jeg har aldrig ringet til en lærer for at tale om en hjemmeopgave eller for at diskutere en karakter, de havde fået.

Set i bakspejlet, og særligt nu hvor jeg kan se mine yngre venner og kolleger opdrage deres børn, kan jeg måske godt se, at min måde at være forælder på kan opfattes som en kende tilbagelænet, om ikke ligefrem uansvarlig. Jeg er ikke den eneste, der oplever, at forælderrollen helt fundamentalt har skiftet karakter i løbet af den seneste generation. Forleden rendte jeg ind i en veninde, jeg ikke havde set i et stykke tid. Hun og jeg samlede hurtigt op på historien: "Nogen børnebørn?" spurgte jeg, hvortil hun prompte svarede "Jeps, og de er ved at flytte tættere på." Da jeg fortalte hende, at jeg var helt misundelig, fordi mine egne bor fire timer væk, kom det frem, at hun nu var lidt betænkelig. Hun tvivlede simpelthen på, om hun ville være i stand til at deltage i opdragelsen af børnebørnene,

sådan som hendes datter, en dygtig advokat med eget firma, synes, at de skulle opdrages. "Uden kravlegård?" grinede jeg. "Præcis," svarede hun, "uden kravlegård!"

Det var lidt om mine personlige erfaringer, men faktisk er hele samfundet for tiden gennemsyret af fortællinger om 'den nye forælder', en ny opdragelsesstil, der tilsyneladende er mest udbredt blandt ressourcerstærke forældre. Forældre, der åbenbart konstant bekymrer sig om deres børns ve og vel, og som, siges det, hæger om og overvåger poderne i en grad, man aldrig har set før, samtidig med at de afsværges brugen af begrænsende foranstaltninger som for eksempel en kravlegård. Bøger om opdragelse, journalister og forskere snakker i ét væk om 'helikopterforældrene' og kommer fra tid til anden med råd til, hvordan man kan håndtere fænomenet. Jeg er med andre ord ikke alene om at føle, at forældrenes voldsomme fokus på deres børn synes at fortsætte usvækket langt op i teenageårene, ja helt ind i afkommets eget voksenliv. Til en 65-års fødselsdag for nylig talte jeg med en kvindelig karrierevejleder fra et nærliggende universitet. Talen faldt på, hvordan hendes arbejde havde forandret sig i løbet af de snart tredive år, hun havde været der. Hun svarede med det samme: "De er simpelthen så umodne, når de får deres eksamensbevis, at de er nødt til at spørge deres forældre om alting!" og så tilføjede hun "Men det er ikke det værste. Forældrene hænger konstant i røret og kræver at få at vide helt specifikt, hvad jeg gør for at hjælpe deres lille søn eller datter." Måske overdrev karrierevejlederen lidt i sin vurdering af, hvad de unge får hjælp til fra deres forældre og med hensyn til, hvor meget forældrene egentlig blander sig i deres voksne børns liv, men hendes udtalelser er meget udbredte. Ifølge det

engelske Wikipedia er en helikopterforælder en mor eller far, som ”hænger over en studerende, uanset dennes alder.”

Min nysgerrighed over for overvågningen og forbindelsen til ny teknologi inspirerede mig til at formulere et forskningsprojekt, så jeg kunne undersøge og måske forstå rødderne, mekanismerne, og klasseforskellene for den type opdragelse, som jeg kalder ’grænseløs opdragelse’. Jeg har forsøgt at undersøge opdragelse fra alle vinkler i en amerikansk kontekst, det vil sige midt i en lang række sociale, kulturelle og teknologiske forandringer, og med særlig opmærksomhed på forskellen mellem en grænseløs opdragelse og en helt anden tilgang til opdragelse, som findes i andre sociale kredse, og som jeg har kaldt ’begrænset opdragelse’.

Da jeg sammenlignede opdragelsesmetoderne blandt forskellige middelklasserespondenter med metoderne fra mindre privilegerede samfundslag, viste der sig at være markante forskelle. I middelklassen ser man barnets udvikling som en lang afhængighedsproces uden noget egentligt skillepunkt, hvor barnet overgår til at være voksen. Man taler om ’det engagerede menneske’, som er i stand til at skabe ’balance’ mellem hårdt arbejde og fornøjelse. Man indgår i personlig rådgivning om dagliglivet, respektfuld opmærksomhed om barnets individuelle ønsker og behov, man har en tro på barnets ubegrænsede potentiale, ambitiøse mål for hvad barnet skal opnå. Forældrene er i det hele taget intenst optaget af børn på et tidspunkt i deres liv, hvor de førhen var blevet opmuntret til at begynde at frigøre sig. De privilegerede forældre gør forælderrollen til det centrale i deres eget liv; selv midt i vanvittigt travle liv understreger de igen og igen, hvor vigtige børnene er for dem, og de afholder sig fra nemme løsninger som kravlegårde, der kunne lette opgaven en smule.

Det er på mange måder opskriften på en opdragelse, der fører til uløselige dilemmaer og spændinger. For eksempel vil middelklasseforældre både beskytte deres børn mod at blive voksne for hurtigt og hjælpe dem til at opnå en hel masse i en tidlig alder. Det kan gøre, at forældrene på den ene side behandler børnene som ligemænd og påstår, at børnene skam fint er i stand til at træffe beslutninger på egne vegne, samtidigt med at forældrene på den anden side overvåger og servicere ungerne mere eller mindre åbenlyst. Selvom det ikke er nyt, at velstillede forældre opdrager deres børn efter de principper; at være åben og lade børnene bestemme i stedet for at være autoritær, at stole på børnenes egne indre grænser snarere end afstraffelse og ydre kontrol, så er det relativt nyt at se de intense forhandlinger, der følger af løse tøjler og masser af tillid, gå hånd i hånd med mere og mere overvågning og kontakt mellem barn og forældre. Og det er netop forskellen mellem opdragelse i velstillede kredse nu og for tredive år siden.

I modsætning hertil mener de mindre velstillede, at en akademisk uddannelse er den bedste forberedelse til, at

”Det er på mange måder opskriften på en opdragelse, der fører til uløselige dilemmaer og spændinger. For eksempel vil middelklasseforældre både beskytte deres børn mod at blive voksne for hurtigt og hjælpe dem til at opnå en hel masse i en tidlig alder.”

børnene kan klare sig selv; forældrene er mere optaget af, at børnene lærer noget, de kan leve af, end af om ungerne er glade og nysgerrige. De samme befolkningsgrupper er også mere optaget af autoritet og regler i familien, end de er i nærhed og tillid mellem børn og voksne. Selvom de finder forælderrollen tilfredsstillende, oplever de ikke et behov for at blande sig i alle beslutninger på børnenes vegne, og de hopper gladeligt over, hvor gærdet er lavest, når det kan lette opgaven som forælder. De oplever færre dilemmaer i opdragelsessammenhæng og spekulerer mindre over at opfinde en ny form for opdragelse end den, de selv blev udsat for som børn.

Omvendt med den ’grænseløse opdragelse’. Helt oplagt er nærhed og overvågning fundamentet for kontrol i den gængse opfattelse af ordet: forældrene hjælper, former og styrer (indirekte) børnenes handlinger. Når det meste af en teenagers liv kan registreres, diskuteres og forhandles, kan de børn, der udsættes for den slags opdragelse, godt opfatte opdragelsen som ’grænseløs’. Og forældrene, der bruger metoderne, kan for den sags skyld have en opfattelse af, at opdragelsen er et grænseløst projekt, der kræver helt urealistisk meget tid.

Det skal blive interessant at se, hvad betydning den nye form for opdragelse får for de unges selvstændighed, og om kontrollen er noget, der er kommet for at blive? Om nutidens børn som fremtidige forældre vil fortsætte kontrollendensen, er i sagens natur ikke til at sige; måske går de den helt modsatte vej. Men for at de kan dét, skal de lige blive voksne nok til at finde deres egen vej!

Artiklen er et uddrag fra bogen ’Parenting Out of Control: Anxious Parents in Uncertain Times’ af Margaret K. Nelson, New York University Press 2010.

MARGARET K. NELSON

Hepburn Professor i sociologi ved Middlebury College. Hun arbejder blandt andet med køns- og familieforskning. Hun har skrevet en række bøger om forældre, senest ’Parenting Out of Control: Anxious Parents in Uncertain Times’, New York University Press 2010.